

Danske Snudebiller:

I. Slægten *Sitona* Germ.

Af

Victor Hansen.

Som bekendt er den moderne entomologiske Literatur, saavel herhjemme som i Udlandet, ret fattig paa Arbejder over Snudebillerne (*Curculionidae*). Saaledes er det af W. Erichson paabegyndte Værk „Naturgeschichte der Insecten Deutschlands“ aldrig naaet til denne store og interessante Familie, „Bestimmungstabellen der europäischen Coleopteren“ indeholder kun spredte Arbejder over forskellige Slægter og Grupper, og Ganglbauers fortræffelige Værk „Die Käfer von Mitteleuropa“ blev jo desværre ogsaa afbrudt ved Forfatterens Død, inden Snudebillerne naaede at blive behandlede. Endelig indeholder det af Küster og Kraatz paabegyndte, af nu afdøde Schilsky fortsatte Værk „Die Käfer Europas“ ogsaa kun enkelte, men ganske vist vigtige, Arbejder over Snudebiller.

Foruden Schiødtes Fortegnelse (Naturh. Tidsskr. III. R. 8. B. p. 47 ff.) med senere Tillæg dels af Schiødte selv (I. c. 8. B. p. 482 ff., 10. B. p. 57 ff.), dels af Meinert (Entom. Medd. I R. 1. B. p. 61 ff.) og Engelhart (I. c. II. R. 1. B. p. 198 ff.) er der herhjemme ikke fremkommet anden Literatur af væsentlig Betydning for Snudebillerne end Engelharts udmærkede Arbejde over Slægten *Apion* (I. c. 2. B. p. 115 ff.). Bestemmelsen af de

danske Snudebiller er derfor forbundet med ikke ringe Vanskelighed, idet ogsaa de fremmede Haandbøger, som oftest benyttes, saasom Seidlitz's „Fauna Baltica“, Redtenbacher's „Fauna Austriaca“ og Kuhnt's „Illustrierte Bestimmungstabellen der Käfer Deutschlands“, paa flere Punkter er antikverede eller ufyldstgørende eller endog ligefrem vildledende. At bøde noget paa denne Vanskelighed skulde være Hensigten med denne og en paatænkt Række følgende Artikler, indeholdende en kritisk Gennemgang af de Slægter, som herhjemme har de fleste og de vanskeligste Arter.

***Sitona* Germ.**

Denne Slægt hører til de Snudebiller, der udmærker sig ved meget kort og tyk Snude, og indenfor disse til Gruppen *Brachyderinae*, der især er karakteriseret ved, at Antennegruberne er anbragte paa Siden af (ikke ovenpaa) Snuden og derfor enten slet ikke eller i hvert Fald langt fra i deres fulde Omfang er synlige, naar Dyret ses fra oven. Indenfor *Brachyderinae* udmærker *Sitona* sig atter ved, at Klørerne er frie (ikke sammenvoksede ved Roden), ved utandede Laar samt ved, at Dækvingerne over de fremstaaende Skuldre er tydeligt bredere end Thorax. Flyvevinger er tilstede. Arterne er temmelig langstrakte.

Snuden og ofte ogsaa Panden har hos de fleste Arter en konkav Længdefordybning og midt i denne en Længdelinie. Thorax har som Regel tre lyse Længdelinier. Skælklædningens Farve er oftest lysere eller mørkere graa eller brun, undertiden med tydelig Metalglans. De enkelte Arter varierer forøvrigt ofte ret stærkt med Hensyn til Farven og tit ogsaa i andre Retninger, saasom Thorax's Længde- og Breddeforhold, Punktorens Styrke, Artens Størrelse m. m.

Kønsforskellen er oftest meget ringe; dog kan Hanterne som Regel kendes ved noget mindre Størrelse,

smallere Form samt især ved, at Forskinnebenene mod Spidsen, især paa Indersiden, er stærkere krummede.

De danske Arter lever alle paa Ærteblomstrede og udvikler sig om Efteraaret, hvor man da træffer de smukkeste Eksemplarer, overvintrer og træffes atter fremme om Forsommeren.

Den fulgte Synonymi stemmer overens med Heyden, Reitter og Weise „Catalogus Coleopterorum Europae“ 1906.

Literatur:

„Bestimmungstabellen der europäischen Coleopteren“, Heft 13: Brachyderidae, af Stierlin, 1885.

Do. Heft 52: Sitona Germ. und Mesagroicus Schönh., af Reitter, 1903.

Bestemmelsestabel over Arterne.

- 1, Dækvingerne uden opstaaende Børster.
- 2, Dækvingerne behaaede, ikke skælklædte. Øjnene stærkt hvælvede. Panden paa hver Side langs den øverste Rand af Øjnene med en Række opstaaende Haar, Øjenhaar, som ses tydeligt, naar Dyret betragtes bagfra. Thorax med stærkt tilrundede Sider..... *cambricus* Steph.
- 2' Dækvingerne skælklædte, ofte tillige haarklædte.
- 3, Panden med Øjenhaar.
- 4, Forhofternes Ledgruber naar næsten til den Afsnøringslinie, der findes paa Undersiden af Forbrystet, bag dettes Forrand. Scutellum med sølvhvide, straaleformigt divergerende, skællignende Børster. Dækvingerne tilspidsede bagtil *griseus* Fabr.
- 4' Forhofternes Ledgruber adskilte fra Afsnøringslinien omtrent saa langt som denne fra Forbrystets Forrand.

- 5, Snuden næsten flad, fint punkteret, fortil med en kort Længdekøl.
- 6, Snudens Midtlinie udmunder bagtil i en Punktgrube mellem Øjnene. Dækvingernes 2det og 3die Mellemlum næppe udvidede mod Spidsen *puncticollis* Steph.
- 6' Snudens Midtlinie naar længere tilbage forbi Øjnenes Bagrand. Dækvingernes 2det og 3die Mellemlum tilligemed de tilsvarende 8de og 9de, med hvilke de bagtil forbinder sig, stærkt udvidede ved Spidsen *flavescens* Marsh.
- 5' Snuden tydeligt konkav, groft punkteret, uden Længdekøl.
- 6,, Baade Snuden og Panden konkav. Thorax med grove og iblandede fine Punkter.. *humeralis* Steph.
- 6'' Snuden konkav, Panden næsten helt flad, Thorax med simpel, tæt og temmelig fin Punktur....
..... *cylindricollis* Fahrs.
- 3' Panden uden Øjenhaar.
- 4,, Kroppen med en smal, hvid, skarpt afsat Sidelinie *sulcifrons* Thunb.
- 4'' Kroppen uden hvid Sidelinie.
- 5,, Thorax bredest bag Midten. Dækvingerne bagtil med yderst fine, men dog i Profil synlige, næsten nedliggende Haar *lineatus* L.
- 5'' Thorax bredest over Midten. Dækvingerne bagtil uden synlige Haar *suturalis* Steph.
- 1' Dækvingerne med opstaaende Børster, som i hvert Fald er tydelige, naar Dyret ses i Profil. Thorax groft punkteret.
- 2,, Thorax hvælvet paa langs og med stærkt tilrandede Sider. Scutellum punktformigt. Dækvingerne med lange Børster. Panden med Øjenhaar *regensteinensis* Herbst.
- 2'' Thorax ikke hvælvet paa langs. Scutellum normalt.

- 3,, Øjnene flade. Thorax med grove og iblandede fine Punkter. Panden med Øjenhaar..... *hispidulus* Fabr.
- 3" Øjnene hvælvede. Thorax med simpel Punktur.
- 4,, Forhofternes Ledgruber naar næsten til Afsnøringslinien *tibialis* Herbst.
- 4" Forhofternes Ledgruber adskilte fra Afsnøringslinien omtrent saa langt som denne fra Forbrystets Forrand.
- 5,, Dækvingernes Skælklædning tæt, Tegningen normalt plettet, uden Metalglans. Dækvingernes Børster længere, mere spredte, overvejende hvide. Laar og Antennesvøbe lysere..... *crinitus* Herbst.
- 5,, Dækvingernes Skælklædning mere spredt, Tegningen normalt stribet, med tydelig, omend svag, Metalglans. Dækvingernes Børster kortere, tættere, overvejende mørke. Laar og Antennesvøbe mørkere *lineellus* Bonsd.

S. griseus.

Fabr. Syst. Ent. 148; Stierlin 67; Reitter 12.

Farven stærkt varierende, Oversiden brunlig eller graalig, hyppigt med et bredt, lyst Længdebind langs Midten af Thorax og Dækvingernes Søm. Undersiden hvid. Benene sorte med delvis lys Skælklædning, Forbenene forholdsvis lange. Antennerne sorte, temmelig kraftige. Hoved og Thorax temmelig fint og spredt punkteret. Snuden konkav, forholdsvis lang. Thorax omtrent saa langt som bredt. Dækvingerne stærkere tilspidsede end hos de andre af vore Arter, bagtil med yderst korte, næsten nedliggende, som Regel hvide Haar, 2det, 4de og 6te Stribemellemrum bredere og stærkere hvælvede end de øvrige. 5,5–9 mm.

Denne vor største, let kendelige Art lever paa *Sarothamnus vulgaris* (Gyvel); den er vistnok udbredt over

hele Landet men ikke helt almindelig; oftest selskabelig.

S. cambricus.

Stephens III. Br. IV, 140; Stierlin 69; Reitter 14.

Oversiden brunlig. Antennerne sorte eller brune, Benene sorte. Panden konkav, bagtil groft punkteret. Thorax noget bredere end langt, med stærkt tilrandede Sider, for- og bagtil indsnævret stærkt, med grove og iblandede fine Punkter, Forhofferens Ledgruber naar til Afsnøringslinien. 5–6,5 mm.

Han: Snudens Længdefure smallere, paa hver Side begrænset af en mere eller mindre tydelig, kølagtig Længdeforhøjning. Disse to Forhøjninger konvergerer bagtil og løber næsten sammen. Snuden fortil med kort Længdekøl, bagtil foran Øjnene smallere end hos Hunnen. Thorax bredere med endnu stærkere tilrandede Sider.

Meget sjælden. I slaaet Græs ved Langensø, Fyen, 2 Stk., 7; Jerne Præstegaardshave ved Esbjerg, 1 Stk., 4; Kjærgaards Skov, enkeltvis, 4; ved Stranden mellem Hjerding og Esbjerg, i Antal ved Roden af Ærteblomstrede, 4.

S. regensteinensis.

Herbst Käf. VII, 46; Stierlin 68; Reitter 15.

Farven stærkt varierende; Oversiden normalt graalig eller brunlig, ofte med tydeligt Metalskær, Dækvingerne ofte med en nøgen Plet ved Roden langs Sømmen. Antenner og Ben sorte, Skaffet og Skinnebenene oftest lysere; Forbenene forholdsvis lange. Snuden og Panden kun ganske svagt konkav; Hoved og Thorax tæt punkterede. Thorax omtrent saa langt som bredt, med svagt opadbøjet Forrand. Dækvingerne med kun ganske svagt antydet Skulderbule. Forhofferens Ledgruber naar til Afsnøringslinien. 4–6 mm.

Selskabelig paa *Sarothamnus vulgaris* (Gyvel) i mange Egne af Jylland; Kolding, Vejle; i Sønderjylland bl. a. ved Isted og Eisbøl; Nørholm Skov ved Varde, selskabelig paa Gulregn. Vistnok ikke fundet paa Øerne.

Denne Art er overordentlig let kendelig ved sine lange Børster paa Dækvingerne og sit karakteristiske Thorax, som, naar det ses i Profil, skraaner stærkt nedad bagtil, hvorved der dannes en tydelig spids Vinkel mellem det og Dækvingerne.

S. lineatus.

Linné Syst. Nat. Ed. X, 385; Stierlin 77; Reitter 17.

Farven brunlig gul, uden Metalskær, Dækvingernes afvekslende Mellemrum normalt lysere. Antenner og Ben gulbrune, Laarene oftest mørke. Hovedet fint punkteret, over Øjnene tydeligt bredere end over Tindingerne. Snuden kun yderst svagt konkav. Thorax fint punkteret, bredere end langt, bredest bag Midten. Dækvingerne temmelig langstrakte og parallelle. Forhofternes Ledgruber naar ikke helt Afsnøringslinien, men er adskilte fra denne omtrent halvt saa langt som Afsnøringslinien fra Forranden.*) 4–5 mm.

Meget almindelig paa Ærteblomstrede, især paa Kløver.

S. suturalis.

Steph. Ill. Brit. IV, 138; Stierlin 78; Reitter 17; var. *ononidis* Sharp Trans. E. S., 438.

Farven stærkt varierende. Oversiden snart med, snart uden Metalglans. Antenner og Ben gulbrune, Laarene normalt mørke. Hovedet fint punkteret, over Øjnene næppe bredere end over Tindingerne, idet Øjnene er no-

*) Hos Reitter siges det, at Forhofternes Ledgruber naar Afsnøringslinien, men dette er ikke rigtigt. Forholdet er i Virkeligheden som i Teksten beskrevet, og det samme gælder flere andre Arter (f. Eks. *suturalis* og *sulcifrons*), om hvilke Reitter ligeledes siger, at Ledgruberne naar Afsnøringslinien. Imidlertid er Forskellen mellem disse Tilfælde og dem, hvor Afstanden fra Ledgruberne til Afsnøringslinien er lige saa stor som Afstanden fra denne til Forbrystets Forrand, dog saa stor, at dette af Reitter først benyttede Skelnemærke fuldtud bevarer sin Betydning for Bestemmelsen.

get fladere, end hos den foregaaende. Snuden kun yderst svagt konkav. Thorax fint punkteret, kun lidt bredere end langt, bredest omtrent i Midten. Dækvingerne forholdsvis lidt kortere og bredere end hos den foregaaende. Forhøfternes Ledgruber adskilte omtrent halvt saa langt fra Afsnøringslinien som denne fra Forranden. 4—5,5 mm.

Var. *ononidis* Sharp. Øjnene anbragte lidt længere nede paa Siden af Hovedet, Panden imellem dem derfor omtrent saa bred som Snuden lige foran Øjnene, medens den hos Hovedarten er lidt smallere. Thorax forholdsvis længere. Oversiden uden Spor af Metalglans, Dækvingerne lysspættede.

Paa Ærteblomstrede, især Kløver, ikke helt almindelig, men udbredt over hele Landet og talrigst mod Syd. Varieteten lever, i hvert Fald fortrinsvis, paa *Ononis* (Krageklo) og er fundet bl. a. paa Ørholm Fællede, ved Marselisborg Skrænt og i Nørholm Skov ved Varde.

S. sulcifrons.

Thunberg Mus. Ups. App. VI, 113, Stierlin 78; Reitter 19.

Oversiden brunlig med svag Kobberglans, Dækvingerne ofte svagt lysspættede især mod Spidsen. Antennerne rødlig, mørkere mod Spidsen; Benene rødlig; Laar og ofte Fødderne mørke. Snuden og Panden konkav, groft punkteret, Snuden fortil med en kort, yderst fin Længdekøl. Thorax fint og tæt punkteret, næppe eller svagt bredere end langt. Forhøfternes Ledgruber adskilte omtrent halvt saa langt fra Afsnøringslinien som denne fra Forranden. 3—4 mm.

Almindelig paa Ærteblomstrede, især Kløver. Let kendelig ved den skarpe, hvide Sidelinie.

S. puncticollis.

Steph. Ill. Brit. IV, 137; Stierlin 73; Reitter 21.

Oversiden brunlig, Thorax og Dækvingerne ofte med

enkelte lyse Pletter. Antennerne rødlig, mørke mod Spidsen. Benene rødlig, Laar og Fødder mørke. Snuden næsten flad, fortil med en kort, yderst fin Længdekøl. Hovedet fint punkteret. Thorax saa langt som bredt eller lidt bredere end langt, fint og tæt punkteret. Dækvingernes Basis næsten lige. 5—7 mm.

Paa Ærteblomstrede, især Kløver og Gyvel; ikke almindelig, men meget udbredt.

S. flavescens.

Marsh. Ent. Brit. 311; Stierlin 74; Reitter 22.

Denne Art ligner den foregaaende stærkt, men adskilles dog let ved de i Tabellen nævnte Kendemærker. Endvidere er Tindingerne lidt længere, Dækvingernes Basis svagt udbugtet, Dækvingerne forholdsvis lidt bredere og kortere og deres Striber lidt finere. 4,5—5,5 mm.

Paa Ærteblomstrede, især Kløver, meget almindelig og udbredt over hele Landet.

S. crinitus.

Herbst Ent. V, 83, 382; Stierlin 70; Reitter 27.

Oversiden lysere eller mørkere okkergul eller brunlig, næsten uden Spor af Metalglans. Antennerne rødlig, mørkere mod Spidsen; Benene rødlig, Laarene undertiden noget mørkere. Snuden og Panden tydeligt konkav, groft punkteret; Panden uden tydelige Øjenhaar. Thorax saa langt som bredt eller lidt bredere end langt, groft punkteret. Dækvingerne med lysere Striber og med enkelte, ofte noget udviskede, mørke Pletter. 3—4,5 mm.

Paa Ærteblomstrede, udbredt og temmelig almindelig.

S. lineellus.

Bonsdorff Curc. Su. II, 30; Stierlin 75; Reitter 26; var. *brevicollis* Gyll. S. 2, 114.

Denne Art ligner den forrige meget, men adskiller sig fra denne, foruden ved de i Tabellen nævnte Kendemær-

ker, ved at Snuden og Panden er lidt svagere konkav, og Øjnene lidt større. 3—4,5 mm.

Var. *brevicollis* Gyll.: Thorax bredere, grovere punkteret, Dækvingernes Striber fortil grovere punkterede.

Almindelig og udbredt paa Ærteblomstrede. De danske Eksemplarer synes, i hvert Fald for Størsteparten, at tilhøre Varieteten *brevicollis* Gyll.

S. tibialis.

Herbst Käf. 6, 217; Stierlin 72; Reitter 15.

Denne Art ligner den forrige yderst stærkt, men adskiller sig, foruden ved det i Tabellen nævnte afgørende Kendemærke, ved i det hele at være robustere, idet Hovedet er forholdsvis større, og Thorax i Forhold til Dækvingerne bredere og med stærkere tilrandede Sider. Endvidere er Dækvingerne mindre tilsmalnedede mod Roden og Øjnene ikke saa aflange, næsten cirkelrunde. 3—4,5 mm.

Denne Art har hidtil herhjemme været sammenblandet med den forrige, og det er derfor næppe muligt at udtale sig om dens Udbredelse endnu. Den er taget i Antal ved Ry og Kolding paa *Sarothamnus vulgaris* (Gyvel) og et Par Stk. ved Pints Mølle ved Aarhus paa samme Plante.

S. hispidulus.

Fabr. Gen. Ins. 226; Stierlin 72; Reitter 32.

Arten temmelig bred. Oversiden brunlig og graalig, noget spættet. Antennerne rødlig, mørkere mod Spidsen. Benene rødlig, Laarene normalt mørke. Hovedet forholdsvis smalt, spredt og groft punkteret. Snuden og Panden flad. Thorax bredere end langt. Hoved og Thorax med korte, opstaaende Børster; Dækvingernes Børster temmelig lange. Forhøfternes Ledgruber adskilte mindst lige saa langt fra Afsnøringslinien som denne fra Forranden. 3,5—5 mm.

Paa Ærteblomstrede, meget almindelig og udbredt.

S. humeralis.

Steph. Ent. Brit. IV, 138; Stierlin 75; Reitter 35.

Oversiden brunlig, næsten uden Metalglans; Dækvingerne med en langstrakt, lys Skulderplet og oftest med flere andre lysere Pletter. Antennerne rødlig, mørke mod Spidsen, Benene rødlig, Laarene normalt noget mørkere. Hovedet smalt, fint punkteret; Snuden og Panden konkav. Øjnene temmelig flade. Thorax noget bredere end langt. Dækvingerne bagtil med yderst korte, næsten nedliggende Haar. 3,5—5,5 mm.

Paa Ærteblomstrede, udbredt og ikke sjælden.

S. cylindricollis.

Fahrs. S. VI, 1, 269; Stierlin 76; Reitter 34.

Farven brunlig, noget spættet, Dækvingerne med en yderst kort, lys Skulderplet, der ses tydeligt forfra. Ligner iøvrigt den foregaaende stærkt, men adskiller sig, foruden ved de i Tabellen nævnte Kendemærker, ved at Dækvingernes Striber er lidt stærkere punkterede. 3,5—5,5 mm.

Denne Art vides hidtil kun at være fundet ved Taarnby Dige paa Amager Fæled i Antal paa *Melilotus officinalis* (Gul Stenkløver) samt paa Lyng Overdrev ved Lillerød paa samme Plante. Muligvis har Arten været overset.